

Michael Warner: razvoj američke književnosti i republikanske političke kulture kroz razvoj tiska

18. stoljeće, koje su obilježile dvije važne revolucije u svijetu, američka i francuska, obilježio je i razvoj tiskane riječi. U to doba ljudi su tiskanu riječ povezivali s rastom obrazovanosti, ali i s rastom i demokratizacijom moći. Ukoliko prihvatimo stav da je razvoj tiska osigurao razvoj modernog subjekta i jačanje nacije, onda moramo razmatrati i to da pojedinci, ali i nacija u cjelini, jesu takvi zbog historijskih okolnosti na koje nisu mogli sami utjecati. Također, ukoliko se držimo stava da je tisak potpomogao ljudski razvoj, onda se taj isti razvoj ne može objasniti samo kao izraz pojedinca ili naroda, nastao pod njihovim utjecajem. Prije ćemo ga objasniti kroz niz promjena, razvoj i diseminaciju tehnologije unutar specifičnog društvenog konteksta, u kojima su ljudi proizvod, a ne izvor. Michael Warner u svojoj studiji *Pisma republike* postavlja pitanje da li pripisati značaj tiskane riječi samoj logici tiskarske tehnologije (Warner, 1990: ix). Ukoliko se odlučimo za to, onda, kako kaže on, ništa ne garantira utjecaj progresa, razuma i slobode. Upotreba tiskane riječi u moderno doba može biti pokazatelj ili sustavne promjene u društvu i kulturi ili odlučujuće snage i tehnologije. I jedna i druga opcija moraju imati veoma uvjerljive načine za tumačenje povijesti. Obje opcije smatraju da tekst predstavlja problem za pojmovne vrijednosti, kao što su pojedinac, ljudi, razum i demokracija (Waldstreicher, 2005: 109). Filozof Jürgen Habermas je 1962. godine u svom djelu *Strukturalna transformacija javne sfere* rekao da je glavni utjecaj na promjene u političkom životu zapada izvršila tiskana riječ (Calhoun, 1992: 9). On opisuje razvoj takozvane "buržoasko javnosti" početkom 17. stoljeća na zapadu i kaže da je tada jezični izraz inspiriran politikom bio odvojen i od države i od civilnog društva. Na taj način on je mogao uređivati i kritizirati oba. On dalje navodi da je "buržoaska javnost" odigrala ključnu ulogu u izbijanju dviju revolucija u 18. stoljeću, kao i u razvoju modernih država koji je uslijedio. Habermas ispituje zašto je čitanje postalo veoma važno i ističe da je praksa čitanja u 17. i početkom 18. stoljeća postala nova vrsta institucije. Čitanje je postalo važno prije svega zbog toga što se tiskana riječ sada sustavno odvajala od aktivnosti države i društva. On zatim pita kako je čitanje građana dobilo novu strukturalnu razliku u odnosu na ostale institucije, i odgovara da je to zbog

tendencije pojedinaca da potvrde svoju autonomiju i prava pokazivanjem svojih sposobnosti čitanja i objavljivanja (Warner, 1990: 39).

Značaj pojavljivanja tiskarskog stroja izazvao je brojne istraživače da popune prazninu koja je ostala iza povjesničara i njihove velike teorije o tisku kao jedinom uzroku modernog doba. Teoretičarka Elizabeth Eisenstein u svojoj studiji *Tiskarski stroj kao činitelj promjene* ističe da tiskarski stroj nije samo jedan od faktora koji su izvršili utjecaj na ovaj period, već da je također transformirao mogućnosti za intelektualni i tehnički razvoj, a time i promijenio same parametre promjene. Elizabeth Eisenstein tvrdi da tiskarska tehnologija ima svoju unutrašnju logiku, koja zatim vrši posljedičan utjecaj na ljudsku sferu. Ona također navodi da je pronalazak tiska ohrabrio racionalizaciju i demokratizaciju društva. Nakon pojavljivanja tiskarskih strojeva u brojnim europskim gradovima, transformacijske sposobnosti tiska počele su pokazivati svoj utjecaj. U svemu tome intelektualni i duhovni život nije ostao netaknut, pa je, može se reći, bio značajno transformiran novim strojevima za preštampavanje knjiga u Europi 15. stoljeća. Eisenstein tako zaključuje da je promjena u načinu komunikacije promijenila i način na koji su kršćani na zapadu poimali svetu knjigu i svijet oko sebe. Na taj način, tiskarski stroj postavio je osnove za književni fundamentalizam, ali i za modernu znanost (Eisenstein, 1979: 703–704).

Politika tiskanih tekstova u Americi republikanskog perioda značajna je zbog kulturne vrijednosti njihovog objavljivanja, kao i zbog objektivne prirode njihovih argumenata. Tiskani tekstovi ili objavljena djela razumljiva su samo pod posebnim uvjetima. Da bismo ih promatrali kao objavljena djela, moramo iznijeti izvjesne pretpostavke o tekstu, govorniku, onome kome je djelo upućeno i javnosti koja će djelo čitati (Cornell, 1993: 331). Tako Michael Warner kaže da njegova studija predstavlja analizu namijenjenu proučavateljima književnosti, jer istražuje uvjete značenja koji su utjecali na veći dio pisane riječi u tom periodu. S druge strane, on navodi da je njegovo djelo upućeno svima koji izučavaju kulturnu i političku povijest, jer pretpostavke koje čine tiskanu riječ razumljivom kao objavljeno djelo također objašnjavaju i način funkcioniranja političke scene. One su

osnova za određivanje tko govori i kome se obraća, kao i s kakvim pravom. Sve se to može nazvati metapolitikom govora. Warner ističe da bi rezultati istraživanja veze između metapolitike govora i kulturne matrice medija mogli predstavljati problem za proučavatelje književnosti, ali i za proučavatelje povijesti. Za književne teoretičare to bi značilo da se tekstualnost tiskanih djela promatra samo kao dio određenog historijskog konteksta, a ne kao nešto što ih čini književnim. To bi dovelo do toga da nam djela nekog određenog perioda budu strana. Povjesničari bi s druge strane imali problem jer očekivani tipovi uzročno-posljedičnih objašnjenja ovdje možda ne bi bili primjenjivi. Zbog toga cilj njegovog djela nije objasniti promjene u političkoj kulturi, već pokazati da su te promjene, kao što su prosvjetiteljstvo, republikanizam ili nacionalizam, uspjele preoblikovati tekstualnost tiska (Warner, 1990: xi–xii).

Priroda tiskane riječi se, po Warnerovom mišljenju, razlikuje u različitim kulturnim i društvenim kontekstima. Tako je u različitim kontekstima kolonijalne Amerike tiskana riječ imala različite simboličke vrijednosti i mogla se identificirati na različite načine. Početkom 18. stoljeća dolazi do promjena u odnosu između tiskane riječi i političke kulture, koje dovode do transformacije javnosti. Novi politički jezik – republikanizam, kao i nova osnovna pravila diskursa, učinili su jedno drugo razumljivim. Oboje su bili zasnovani na novom načinu sagledavanja tiska. Najveća razlika između tradicionalne i republikanske kulture tiska je niz pretpostavki nastalih krajem 17. i početkom 18. stoljeća, po kojima se tisak i tiskana riječ mogu promatrati neosobnim, što znači da čitatelj ne zamišlja samo sebe kako direktno sluša glas autora, već se uključuje u značenje dijela shvaćanja o neograničenom broju drugih čitatelja. Na temelju toga moguće je zamisliti nekoga u procesu čitanja kako postaje dio veće cjeline, dio cijele nacije (Warner, 1990: 63–64).

Poimanje neosobnog nešto je što je okarakteriziralo lik i djelo Benjamina Franklina. Jedan veliki dio svoje studije Michael Warner posvećuje njemu i njegovom iskustvu u razvoju časopisa, ali i tiska uopće. Uzimajući u obzir da su tisak i tiskana riječ obilježili svaki dio njegove karijere, Warner pokazuje kako određeni načini predstavljanja pojedinaca mogu proizvesti nove pojedince (Warner, 1990: 73–96).

Promatranjem veze između rane američke književnosti i uvođenja i širenja tiskarskih strojeva, može se vidjeti do kojeg stupnja se razvila književna kultura na teritoriju na kojem su cirkulirale knjige, dnevne novine, ali i rukopisi. Na teritoriju kolonijalne Amerike, tiskarski strojevi nisu se pojavili sve do kraja 17. i početka 18. stoljeća (Modey, 2008: 322). Književna kultura ovisila je o cirkulaciji rukopisa, vijesti ili parlamentarnih zakona. Bez obzira na njihovu sporost, rukom pisani tekstovi su, kao i tiskani, pomogli u stvaranju tržišta čitatelja i na taj način obli-

kovali ovaj rani period američke književnosti. Oni koji tvrde da je tiskarski stroj s vremenom doveo do demokratizacije američke kulture možda su u pravu, jer do početka 19. stoljeća čitanje, pisanje i tiskanje nisu više bili u rukama elite i nisu oslikavali samo jednu kulturu. Do sredine 18. stoljeća, kada je nabavljen dovoljan broj tiskarskih strojeva i kada se u međuvremenu obrazovao dovoljan broj kolonijalnih štampara, ali i autora, ova sfera počela je dobivati na interesu prvenstveno zbog objavljivanja domaćih djela. Tako je posljednjih desetljeća 18. stoljeća, tijekom nemirnog perioda građenja američke nacije, tisak postao glavno sredstvo komunikacije nacionalne kulture (Modey, 2008: 336–340).

Benjamin Franklin nije se baš lako prihvatio karijere pisca pisama, jer je oduvijek isticao da politika rukovodi tiskom i da je zato čovjek koji piše u stalnom problemu (Waldstreicher, 2005: 112). On je isticao da postoji velik raskorak između lica i teksta, ali i lica koje piše tekst i onog koje ga čita. Benjamin Franklin još uvijek je bio mlad kada se borio s problemom ličnosti i pisanog govora. Tada je već prilično bio svjestan života po modelu tiska. On je smatrao da bi čak i najmanji dio osobnog mogao biti problem za građansku viziju racionalnosti. S obzirom na to da je dobar građanin onaj koji promatra društvo iz neutralne perspektive, pa tako ima uvid u korupciju, on predstavlja vladavinu društva. Vladavina društva, kao istina, ne zadržava validnost u pojedincima. Ona se ne nalazi u dobrom građaninu, ni u kralju, ni u Bogu, već u nadgledanju same javnosti. Zato je tisak, a ne govor, idealan čuvar građanskih sloboda, jer govor tiska predstavlja javno gledalište (Warner, 1990: 77–82).

Ono što je predstavljalo najveću poteškoću u Franklinovoj karijeri jest činjenica da je kao državnik imao zadatak predstavljati legitimnu moć, ali da je zadatak republikanca bio da tu moć upravo oduzme iz ruku pojedinca i preda je u ruke naroda. Tako je Franklin, kao republikanski državnik, bio spoj nespojivog, spoj kontradiktornosti. On je to uspio nadići do određenog stupnja svojom karijerom štampara i pisca pisama (Copeland, 2002: 147). Franklin je u ovom periodu, uz rad u časopisu, postao i glavni štampar skupštine Pennsylvanije, kao i njen službenik. To mu je dodatno omogućilo da dobro razumije vezu između javnog diskursa i reprezentativne vladavine. Tako je u poslu kojim se bavio bio u situacijama koje su mu omogućavale da sudi u političkim borbama, priklanjajući se neutralnom i racionalnom temelju javne reprezentacije, gdje se od građana tražilo da pokazuju građanske vrline, time što će dobrobit svih staviti ispred pojedinačnih interesa. Tako je i ideologija tiska javne sfere stavljala u prvi plan opće ispred osobnog (Crane, 1942: 210–211). Upravo zbog toga je Benjamin Franklin po Warnerovom mišljenju dobar primjer, jer njegova karijera najbolje pokazuje paradoksalno spajanje ideologije tiska s pojedincem (Warner, 1990: 76).

Kada su se dnevne novine i časopisi prvi put pojavili u američkim kolonijama, njihova namjera nije bila kritizirati parlamentarne zakone ili širiti patriotsku ili lojalističku propagandu. Od običnih prenositelja vijesti, dnevne novine i časopisi s vremenom su se razvili u moćna propagandna sredstva, utjecajna u kulturi tiskanih tekstova, i to već u godinama prije izbijanja revolucije. U njihovom razvoju može se sagledati i odnos između pismenog i usmenog razmjenjivanja informacija, razvoj i adaptacija britanske forme periodike, kao i politizacija američkog javnog diskursa. Kako se politički sadržaj američkih novina povećavao, tako je rastao i njihov broj. Godine 1704. pojavio se prvi tjedni list u Bostonu, da bi ih 1783. godine bilo osamdeset pet (Copeland, 2002: 148). Ono što je bilo neophodno da novine budu uspješne i da opstanu u tom periodu bili su povoljni društveni uvjeti, među kojima je od velikog značaja bila pismenost populacije. Početkom 18. stoljeća, kada se pojavio prvi časopis u kolonijama, postotak pismenih muškaraca iznosio je sedamdeset, a do 1760. godine ovaj postotak narastao je na osamdeset pet (Modey, 2008: 302). Iako je mnogo časopisa i dnevnih listova počelo s radom s namjerom da objavljuje vijesti s druge strane Atlantika, povezujući na taj način Amerikance sa životom u Velikoj Britaniji, oni su ipak od početka objavlivali i kolonijalne vijesti (Modey, 2008: 315). Međutim, činjenica je da se časopis jedne kolonije više bavio pitanjima samo te kolonije i vijestima iz Velike Britanije, nego kolonijalnim događanjima. Donošenjem Zakona o pečatima ta će se situacija promijeniti, jer će kolonisti shvatiti da suradnjom izdavača i štampara mogu stvarati moćnu propagandu od svojih časopisa. Za uspjeh jednog časopisa bilo je važno i to da u koloniji u kojoj se objavljuje živi između 10.000 i 15.000 ljudi, a u gradu koji objavljuje taj časopis bar 1000 ljudi. Uz to je bilo svakako neophodno i da izdavač novina ima dobre kanale komunikacije (Sloan, Williams, 1994: 124–125). Čovjek koji je sve te uvjete mogao ispuniti i od novina napraviti isplativ posao bio je Benjamin Franklin.

Dana 15. siječnja 1723. godine, časopis Franklinovog brata Jamesa *New-England Courant* ocijenjen je loše od strane donjeg doma parlamenta, uz objašnjenje da ismijava religiju i da stvara prijezir prema njoj, pa je predloženo da se istom zabrani rad ukoliko James Franklin ne pristane prije objavljivanja svakog broja dostavljati materijal za časopis vlastima u Massachusettsu (Ford, 1923: 4: 208–209). Iako je James Franklin u svom časopisu objavljivao vijesti, tračeve, satire i odlomke drugih novina i time pokazao da je njegova pretežna namjera zabaviti, njegov časopis je sve češće kritizirao vodeće političke i vjerske lidere (Modey, 2008: 321–322). Vlasti u Novoj Engleskoj ovom mjerom pokušavale su uvesti pravila cenzure koja su vrijedila i u Velikoj Britaniji. Slučaj časopisa *New-England Courant* pruža nam uvid u probleme u vezi s poslom tiskanja i objavljivanja knjiga i dnevnih vijesti, kao i razvoja književne

kulture u Novoj Engleskoj. Kroz ovaj časopis mogu se sagledati problemi s kojima su se suočavali svi oni koji su se bavili poslom promoviranja književne kulture. Vlasti su na ovom primjeru pokazale svoju jasnu namjeru da traže od štampara i izdavača potvrdu da se ono što objavljuju neće u vjerskom ili kulturnom pogledu razlikovati od ustaljenih gledišta. Sigurno je da štampari i izdavači nisu bili zadovoljni time da traže dozvolu za sve što planiraju objaviti. Oni su u međuvremenu shvatili da svojim poslom mogu utjecati na formiranje određenih kulturnih normativa tako što će izvršiti utjecaj na pojedine grupe čitatelja. Na taj način su tisak i kultura tiska omogućili većem broju ljudi da pronađu materijal za čitanje koji će biti po njihovom ukusu, a ne po ukusu vladajuće klase (Waldstreicher, 2005: 112). Ovaj problem, s kojim se suočio časopis *New-England Courant*, ide u prilog tezi kritičara Stephena Greenblata i Catherine Gallager o shvaćanju kulture kao teksta, i o nastojanju novohistoričara da u skladu s tim prošire sadržaj djela dostupnih za čitanje (Gallager, Greenblat, 2000: 5). Brojni tekstovi ovog časopisa, ali i mnogi drugi koji su bili u sukobu s ustaljenom ideologijom, ući će s margina, na kojima su se nalazili prethodna dva stoljeća, u značajne novohistorijske studije, koje će kroz komparaciju književnih i neknjiževnih materijala ponuditi jedno novo čitanje teksta i konteksta američkog revolucionarnog perioda.

Za predstavnike novog historizma, približavanje znakovnom sustavu prošlosti bilo je analogno antropološkom približavanju znakovnom sustavu druge kulture. Tako novi historizam pokušava provesti antropološke studije, kao i historijske i književne, kroz predstavnike koji su više zainteresirani za susret između dviju kultura i u isto vrijeme svjesni vlastite kulturološke udaljenosti od prošlosti. Ta kulturološka udaljenost leži između promatrača i predmeta njegovog istraživanja, a za novohistoričare ta je udaljenost svakako nešto što se ne može izbjeći ili ignorirati. U djelu Edwarda Saida *Orijentalizam* (*Orientalism*) koje se bavi postkolonijalnim studijama, govori se o tome da su antropolozi, znanstvenici, povjesničari i pisci različitih žanrova sudjelovali u formiranju govora imperijalne dominacije (Said, 1979). Reduciranjem drugih kultura na oblik znanja, koje je koristila imperijalna moć, intelektualci i akademici odigrali su važnu ulogu u pripremanju puta za još represivniji vid dominacije. U svjetlu ovog saznanja, zasnovanog na Foucaultovom učenju, teoretičari novog historizma mogli su pokazati vlastitu osjetljivost na odnose moći između njih kao tumača i povjesničara. Upravo je rad antropologa, a u prvom redu Clifforda Geertza, izvršio direktan utjecaj na teoretičare novog historizma. On je približio antropologiju praksi književnih studija kada je izjavio da su ljudska bića kulturni artefakti (Geertz, 1993: 5–9). Istaknuo je da je, suprotno popularnoj antropološkoj pretpostavci, kultura centralni dio formiranja ljudskih bića, a ne samo dodatak ljudskom životu, koji se

razvija nakon biološke suštine (Geertz, 1993: 49). U Geertzovoj teoriji postoji pojam “teorijskog konteksta” kojim objašnjava način na koji teoretičari novog historizma proučavaju stvaranje određenog perioda kulture. Novi historizam se tako ne bavi pitanjima je li ovo stvaranje točno, već pitanjem kako i zašto se pojedinac ili ljudi razvijaju na određeni način (Brannigan, 1998: 33).

Na temelju Geertzovog učenja tekstovi su shvaćeni kao aspekti kulture pa se pojam konteksta zamjenjuje pojmom simboličke razmjene. Cilj antropologije je obično proučavanje drugih kultura, a za novi historizam to predstavlja mogućnost proučavanja književnih tekstova, kao djela koja određuju njihova kultura i povijest (Colebrook, 1997: 66–70). Tekst se prema kulturi ne odnosi kao prema historijskom kontekstu, već kao prema nečemu što sudjeluje u stvaranju istog. Geertz tako smatra da ne postoje kulturne univerzalije, tj. jedna ideja koja bi bila u mogućnosti definirati kulturu. On dalje tvrdi da kulture nisu skupovi strogih pravila i da se kultura ne objašnjava nekim vanjskim uzrokom, već vlastitim pravilima i poretom.

Geertz, kao jedan od najpoznatijih suvremenih predstavnika takozvanog semiotičkog pristupa kulturi, mišljenja je kao i Max Weber, “da je čovjek životinja uhvaćena u mrežu značenja koju je sam ispleo”, da je kultura upravo ta mreža, a analiza iste nije eksperimentalna znanost u potrazi za zakonitostima, već interpretativna u potrazi za značenjem (Geertz, 1993: 5). Geertz dalje navodi da je antropološko pisanje samo po sebi interpretacija, a ako želimo razumjeti što je to zapravo znanost, onda ne trebamo gledati samo na njene teorije i zaključke, već prije na ono što rade oni koji se njom bave. U antropologiji je ono čime se bave znanstvenici zapravo etnografija. Etnografija, tj. interpretativna praksa koju Geertz objašnjava, poznata je pod nazivom “gust opis” (*thick description*) (Geertz, 1993: 7). Ova metoda podrazumijeva postupak upoznavanja etnografa s brojnim pojmovnim strukturama, a zatim njihovo predstavljanje. “Etnografija je gust opis. Ono s čim je suočen etnograf jest [...] mnoštvo složenih pojmovnih struktura, od kojih su mnoge nametnute ili utkane jedna u drugu, i koje su odjednom čudne, nepravilne i neobjašnjive, a koje on mora prvo nekako pokušati razumjeti, a zatim i vizualizirati” (Geertz, 1993: 9). Geertz tvrdi da je analiza kulture nagađanje značenja i izvođenje zaključaka na temelju najboljih pretpostavki. Osoba koja izvodi zaključke nije izvan kulture koju opisuje. Ta osoba posjeduje kulturu. Na taj način, opis kulture podrazumijeva kulturnu specifičnost samog antropologa. Geertz dalje navodi da je bavljenje etnografijom slično pokušaju čitanja nekog stranog i nerazumljivog teksta, koji nije napisan u konvencionalnim zvučnim dijagramima, već u prenosivim primjerima oblikovanog ponašanja. On zato zaključuje da je rasprava o tome je li kultura subjektivna ili objektivna potpuno pogrešna. Onog trenutka kada prihvatimo određeno ljudsko ponašanje kao neku simboličku

radnju, pitanje je li kultura ponašanje u skladu s nekim obrascima ili samo okvir uma gubi smisao, jer ono što je predmet našeg interesa nije ontološki status stvari, već ono što one svojim djelovanjem nose (Geertz, 1993: 10). Na temelju ove prakse predstavnici novog historizma moraju proučiti sve detalje i stvoriti punoznačnu razmjenu podataka između tekstova različitih oblika i orijentacija, da bi se približili lingvističkim, kulturnim i društvenim tvorevinama prošlosti. Ova metoda ima izuzetno velik utjecaj na novi historizam, jer omogućava težište na efekt teksta u mreži različitih praksi, kao i razumijevanje teksta kao manifestacije kulture. Tekstovi imaju “guste opise” ukoliko oslikavaju društvene i kulturne forme u kojima djeluju.

Prema navodima Clifforda Geertza, “svaka ozbiljna kulturna analiza počinje od običnog početka i završava tamo dokle uspijeva stići prije nego što iscrpi svoje intelektualne impulse. Uključene su prethodno otkrivene činjenice, iskorišteni prethodno razvijeni pojmovi, isprobane prethodno formulirane hipoteze; ali ovaj proces se ne kreće od prethodno dokazanih teorema ka novodokazanim, već od čudnog opipavanja najelementarnijeg razumijevanja ka prihvaćenoj tvrdnji da je netko do njega došao i da ga je nadišao” (Geertz, 1993: 25).

Kako Geertz dalje ističe, iako smo svi rođeni sposobni živjeti različite živote u različitim kulturama, mi svejedno završimo živeći samo jedan život, naš, u okviru naše jedinstvene kulture. “Bez ljudi nema kulture, ali isto tako i još značajnije, bez kulture nema ljudi” (Geertz, 1993: 49). “Kultura pruža vezu između onoga što ljudi u suštini mogu postati, i onoga što ustvari jedan po jedan postaje” (Geertz, 1993: 52).

Oblici povijesti i antropologije, koji su potakli razvoj i izvršili utjecaj na pojavu novog historizma ranih osamdesetih godina 20. stoljeća, i sami su prošli kroz ranije promjene. Šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća, povijest na tlu europskog i američkog kontinenta prestala je kao znanstvena disciplina biti zainteresirana samo za političku i državnu povijest. Pojavile su se nove discipline, kao što su kulturna i društvena povijest. Skretanjem pažnje s važnih borbi, kraljeva i heroja na povijest braka, vjerskih uvjerenja, običaja i rituala, društveni i kulturni povjesničari rekonstruirali su svakodnevni život velikog dijela populacije, čije su priče zanemarivane u tradicionalnoj povijesti. Ovo je otvorilo put novom historizmu koji je pokušao analizirati društvene i kulturne procese kojima su život i kultura ljudi zanemarivani i marginalizirani.

Vraćajući se na revolucionarni period druge polovice 18. stoljeća, sa sigurnošću se može reći da su jedan od najznačajnijih vidova komunikacije između kolonija bile dnevne novine i časopisi, koji će odigrati posebno važnu ulogu u periodu trajanja sukoba. Novine su odigrale važnu ulogu u pripremi Amerikanaca za revoluciju. U godinama koje su uslijedile, časopisi su bili ispunjeni pričama o pro-

testima protiv britanskih poreza i zakona. Tek nekoliko časopisa je zastupalo probritansku politiku.

Everett Emerson u svojoj studiji *Kulturni kontekst američke revolucije* (*The Cultural Context of the American Revolution*) ističe da je činjenica da su časopisi bili više književnog karaktera u to vrijeme, nego što je to slučaj danas. Oni su redovno objavljivali djela američkih pisaca i pjesnika, u kojima su slavili Ameriku i jačali duh naroda. U korak s časopisima i dnevnim novinama odvijala se i velika promjena u ponašanju Amerikanaca. John Adams je 1816. godine napisao da je revolucija bila neizbježna jer se nalazila u srcima i mislima ljudi. Prava američka revolucija bila je upravo ta radikalna promjena u principima, stavovima i osjećajima ljudi. Krizni period američke revolucije i stvaranja republike učinio je da dnevne novine i časopisi, koji su pokazivali promijenjene stavove kolonista i pozivali na borbu, dobiju na velikom značaju (Emerson, 1977: 8–9).

U Americi 18. stoljeća, uzor književnim djelima i djelima o aktualnoj političkoj situaciji bili su klasici. Oni su bili od izuzetnog značaja za rađanje nove nacije, jer su predstavljali izvor republikanskih težnji. Klasični autori poput Cicerona, Tacita ili Plutarha smatrali su društvo u kojem žive korumpiranim i poremećenim i žalili su za prethodnim republičkim, u kojem je vladao patriotizam, pravda i jednostavnost (Emerson, 1977: 10). Uzimajući njih kao uzore, američki kolonisti su od samog početka izjednačili ideale republikanizma s idealima nezavisnosti. Po riječima Johna Adamsa, republikanizam donosi znanje ljudima i inspirira ih da na jedan dostojanstven način postanu slobodni ljudi. Ideali republikanizma su znatno utjecali na način na koji su Amerikanci gledali sebe i teritorije koje su naseljavali. U periodu prije izbijanja sukoba, Amerikanci su sebe smatrali manje važnima u odnosu na Britance, jer su se razlikovali u kulturi i u društvenom životu koji je imala Velika Britanija. To je bilo viđenje Amerikanaca, koji su razmišljali o tome s polazišta onoga što su izgubili. Međutim, neki od najpoznatijih engleskih pisaca tog perioda, poput Swifta i Popea, kritizirali su englesko društvo i smatrali da njegova dekadencija čini da njegova usporedba s rimskim izgleda opravdano. S ovom kritikom i stavovi Amerikanaca su se promijenili. Oni su počeli sve više vjerovati u superiornost svog društva. Vjerovali su da će im nezavisnost donijeti nov status, da više neće biti građani drugog reda i da će stvoriti naciju posebnih vrijednosti, izvan ruševina starog korumpiranog društva Velike Britanije.

Everett Emerson ističe da se ne može govoriti o “američkom prosvjetiteljstvu” i da se ideje nezavisnosti i republikanizma mogu pripisati prije iskustvu naroda u određenoj mjeri, nego utjecaju nekog europskog filozofskog pravca. Greška je pretpostaviti da su Voltaireove ideje o neograničenoj moći ljudskog razuma da ispravi sve pogrešno bile dominantne u razmišljanjima Amerikanaca 18. stoljeća. Ipak, mora

se priznati veliki utjecaj engleske politike i njenih književnika. Također je važno spomenuti i sve veći interes za znanost, koji predstavlja još jedan od faktora u nizu ideja koje su dovele do revolucije. Naime, posvećenost znanosti i zakonima prirode pomogla je kolonistima da sve više vjeruju u političke ideje predvođene zakonima prirode (Emerson, 1977: 13).

Sredinom i krajem 18. stoljeća, pisana riječ bila je sastavni dio američke kulture i društva i mogla se naći svuda: u časopisima, dnevnim novinama ili almanasima. Iako ne treba preuveličavati njenu produkciju ovog perioda, činjenica je da je upravo ona bila jedan od glavnih razloga za stvaranje atmosfere u kojoj se odigrala američka revolucija. U tom novom političkom svijetu, glavni motor za motivaciju, za pokretanje revolucije, za političke promjene i rađanje nove nacije bio je tiskarski stroj.

Hrvatskom jeziku prilagodila
Dijana ČURKOVIĆ

LITERATURA

- Brannigan, John. 1998. *New Historicism and Cultural Materialism*. New York: Palgrave Macmillan.
- Calhoun, Craig H. 1992. *Habermas and the Public Sphere*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- Colebrook, Claire. 1997. *New Literary Histories: New Historicism and Contemporary Criticism*. Manchester, New York: Manchester University Press.
- Copeland, David. 2002. “America 1750–1820”. U: Barker Hannah, Burrows Simon, *Press, Politics, and the Public Sphere in Europe and North America 1760–1820*, Cambridge: Cambridge University Press, str. 140–159.
- Cornell, Saul. 1993. “Early American History in Postmodern Age”. U: *The William and Mary Quarterly*. Omohundro Institute of Early American History and Culture, Vol. 50, No. 2. str. 329–341.
- Crane, Verner W. 1942. “Franklin’s Political Journalism in England”. U: *Journal of the Franklin Institute*, Vol. 233 (3), str. 205–224.
- Eisenstein, Elizabeth. 1979. *The Printing Press as an Agent of Change*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Emerson, Everett. 1977. “The Cultural Context of the American Revolution”. U: Emerson, Everett, *American Literature 1767–1789. The Revolutionary Years*, Wisconsin: University of Wisconsin Press, str. 3–19.
- Ford, Worthington C. 1923. *Journals of the House of Representatives of Massachusetts*, 38 Vols., Boston: Massachusetts Historical Society, 1919–1967, Vol. 4, str. 208–209.
- Gallagher, Catherine, Greenblatt, Stephen. 2000. *Practicing New Historicism*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Geertz, Clifford. 1993. “Thick Description: Toward an Interpretive Theory of Culture”. U: *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. London: Fontana, str. 3–30.
- Geertz, Clifford. 1993. “The Impact of the Concept of culture on the Concept of Man”. U: *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. London: Fontana, str. 33–54.

Modey, Christine A. 2008. "Newspaper and Magazines". U: *The Oxford Handbook of Early American Literature*. Ur. Kevin J. Hayes. Oxford: Oxford University Press, str. 321–340.

Said, Edward. 1979. *Orientalism*. New York: Vintage.

Sloan, William D, Julie H. Williams. 1994. *The Early American Press, 1690–1783*. Westport: Greenwood.

Waldstreicher, David. 2005. "Two Cheers for the 'public sphere'... and one for Historians' Scepticism". U: *The William and Mary Quarterly*. Omohundro Institute of Early American History and Culture, Vol. 62, No. 1, str. 107–112.

Warner, Michael. 1990. *The Letters of the Republic: Publication and Public Sphere in Eighteenth-Century America*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

SUMMARY

MICHAEL WARNER: DEVELOPMENT OF AMERICAN LETTERS AND REPUBLICAN POLITICAL CULTURE THROUGH THE RISE OF THE PRESS

Relying on Michael Warner's capable research, the article considers the merging and interaction of literature and society, as well as the development of republican culture through the rise of the press. In

The Letters of the Republic: Publication and the Public Sphere in Eighteenth-Century America, Warner speaks about a socially and culturally limited public sphere, yet such that allows for the participation of individuals with their printed discourse. This attitude is a significant help in understanding the nature and constraints of republicanism. America became a nation through the development of a new kind of reading public, which required one's active participation either as a writer or as a reader. Warner further claims that the printing press largely contributed to the emergence of the United States as a nation, whose beginnings are related to the changes that were part of a printing and publishing culture in the 18th century. This new use of printing and printing technology and the development of literacy in Europe from the Renaissance to the 18th century led to significant changes in culture and politics. Warner also emphasizes the extraordinary importance of the press during the period of Revolution which largely influenced the resistance the Americans mounted against the British and which succeeded in fully conditioning people for independence.

Key words: printing, literature, society, text, context, culture, politics, republicanism